

„De Darde Klokke”

Juni

2022

EDITIENUMMER

203

Drie moandeleks tiedschrift veur Ommen

in samenwerking met Cultuurhistorisch Centrum Ommen

COLOFON

STICHTING DE DARDE KLOKKE

Voorzitter

Harry Woertink
0529-452963

Secretaris

Sir Schokkenbroek
Patrijsstraat 39
7731 ZL Ommen
dedardeklokke@gmail.com

Penningmeester

Albert van der Vegt
Sperwer 34
7731 KB Ommen
0529-456317

www.dedardeklokke.nl

STICHTING OUDOMMEN.NL

Voorzitter

Linda Spruijt
0529-466948

Secretaris

Tjeerd de Leeuw
Schurinkhof 29
7731 EZ Ommen
0529-452945
t.deleeuw@oudommen.nl

www.oudommen.nl

CULTUURHISTORISCH CENTRUM OMMEN

Voorzitter

Berend Jan Warmelink
0529-760006

Secretaris

Jan Doedens
Koekoeksbloemstraat 12
7731 WB Ommen
0529-454742
j.doedens@hetnet.nl

Penningmeester

Herman Kortman
06-23944250

www.museum-ommen.nl

HISTORISCH MUSEUM OMMEN

Den Oordt 7, 7731 CM Ommen
0529-453487
info@museum-ommen.nl

**Overname van artikelen
toegestaan met
bronvermelding.**

www.dedardeklokke.nl
www.oudommen.nl
www.cco-ommen.nl

Drie moandeleks tidschrift veur
Ommen in samenwerking met
Gemienschop van Oll Ommer
Cultuurhistorisch Centrum Ommen
OudOmmen.nl

Redactieadres

Patrijsstraat 39, 7731 ZL Ommen
0529-463111
dedardeklokke@gmail.com

www.dedardeklokke.nl

Lidmaatschap

- € 25,50 per jaar lidmaatschap CCO
inclusief abonnement De Darde Klokke.
- € 27,50 per jaar bij niet automatische
afschrijving. Betaling op IBAN
NL97 RABO 0378 9039 77 t.n.v. CCO

- Veur betaling van abonnement op
De Darde Klokke € 8,- per joar.
IBAN NL72 INGB 0003 0435 54 of
NL08 RABO 0348 9059 04
t.n.v. 'De Darde Klokke' te Ommen

GEMIENSCHOP VAN OLL OMMER

Veurzitter

Gerrit Steen
0529-454181

Schriefster

Wilma Runhart
De Haar 19, 7738 PV Witharen
wilmarunhart@hotmail.com
0523-676287

Penningmeester

Harry Prenger
06-28956863

M E T D A N K A A N

Notarispost Ommen
Tuincentrum Jurrie Baas
Go Makelaars Weenink Jansen
Aannemersbedrijf M. van der Vegt
Jouw Printshop
Douwe's Dump
Rijwielen/Bromfietsen Brunink
Installatiebedrijf Groen Ommen
Autoschade Huysmans
Ommer Automaten
Bandenservice Ommen
Pearle Opticiëns
Schildersbedrijf Van Elburg
Dakdekkers- en Renovatiebedrijf
E. van der Linde Ommen BV
Café-Restaurant 'De Nieuwe Brug'
Slaapkenner Touwen
Stucadoorsbedrijf Rinus Zwanepol
Van Aalderen garage en tankservice
Dunnewind Groep BV

Bouwbedrijf Vonder BV
Van der Bent Houtbouw
Ekkelenkamp
lunch - patisserie - diner- ijssalon
M. Dunnewind Radio, TV en witgoed
Lennips groep Vastgoed Onderhoud
Takman Gereedschappen
Cents Autocentrum
Café-Restaurant 'Flater'
Wijnhof dranken & delicatessen
OCB Bouw bv
Kompanen
Restaurant-Catering 'De Bootsman'
H. Steen bv verhuizingen en transporten
Resto Oco
Bungalowpark 'Hoge Hexel'
Expert Westerman
Bentum Nijboer Notarissen
Hovenier Arjan van der Veen
Nijkamp Installatietechniek

Brasserie Tante Pos
Goudsmids Atelier & Juwelier Zandbergen
Bakkerij van der Most
Freesverhuur Ommen
Timmer- & Onderhoudsbedrijf Kleinlugtenbelt
Sportrijk fit & gezond Ommen
Kapsalon de Kapper
Van Elderen accounts belastingadviseurs
Zorgboerderij 't Schöttincksflier
De Lange Keukens
Culinair bij u thuis
Makelaarskantoor Sallands Goed
Huiskes Hovenier
Van Kesteren Schoenreparaties
EP Ommen
Grondman Bouwservice
A. Visscher, hoveniersbedrijf
Wildthout, Hotel & Restaurant
Jumbo Ommen
Rina Ulders, uitvaartverzorging

Wij worden financieel ondersteund door Rabobank Vaart & Vechtstreek

Nummer 203

In dit nummer van De Darde Klokke aandacht voor onder andere oorlogen, zoals die Bommen Berend voerde of de Fransen die tussen 1795 en 1813 Nederland overheersten. Ook is een artikel gewijd aan de Tweede Wereldoorlog (1940-1945) waarin vier Engelse vliegers de dood vonden.

Eeuwenlang was oorlog nog wel overzichtelijk: twee legers tegenover elkaar en vechten maar. Het doel was dan ook vaak territoriumwinst. Maar met de internationale politiek van vandaag weet je tegenwoordig niet wat er op het opdrachtkaartje van je tegenstander staat. Dat zorgt ervoor dat oorlogen waarschijnlijk nooit helemaal uitgebannen worden. Kijk naar de verwoestende oorlog die nu woedt in Oekraïne, waar Rusland het land binnenviel. De diepliggende oorzaak is de gespannen relatie tussen Rusland en het Westen (Europa en Amerika).

Of we uit het verleden hebben geleerd? De Tweede Wereldoorlog was niet zomaar een gebeurtenis – hij heeft alles veranderd. Terwijl gewapende troepen van het ene einde van de wereld naar het andere trokken, verwoestten ze hele economieën en slachtofferden ze burgers even gemakkelijk. In deze tijd realiseren we ons hoe kwetsbaar en belangrijk vrede, veiligheid en vrijheid zijn.

De redactie wenst u veel leesplezier.

Nummer 204 verschijnt in de eerste helft van september 2022. Wij ontvangen uw kopij graag uiterlijk 15 augustus 2022.

Abonnementsgeld

Met ingang van **1 januari 2022** is het abonnementsgeld voor het blad "De Darde Klokke" verhoogd naar **€ 8 per jaar**. Hiervoor ontvangt u dus 4 nummers (€ 2,- /st.) per jaar.

De historie van Ommen vertelt ons dat er ooit drie luidklokken hebben gehangen in het klokkenhuis van de (Hervormde) kerk in de Brugstraat. In het Rampjaar 1672 is een van deze klokken gestolen door soldaten uit het Münsterland onder leiding van de bisschop van Münster. Het is ze echter niet gelukt de zware koperen luidklok mee te nemen. De soldaten kwamen niet verder dan de haven. Het verhaal vertelt verder dat de zware koperen klok over boord is geslagen, in het water terecht kwam – van wat nu Burggraven wordt genoemd – en op de bodem ligt van een vroegere rivierarm van de Vecht. Vanaf het ontstaan van dit Ommer historisch tijdschrift wordt de 'derde klok' weer symbolisch geluid met de naam "De Darde Klokke", de naam dus van dit tijdschrift geschreven in Ommer dialect.

Omslag: op de foto één van de twee(!) nog vliegende Lancaster bommenwerpers boven de Janmansweg op 4 mei 2022. Op deze plek crashte een soortgelijk vliegtuig op 16 september 1943, waarbij de vlieger Leslie Gordon Knight omkwam.

De foto's in dit blad zijn aangeleverd door de betreffende auteur, uit het fotoarchief van OudOmmen, CCO of anderszins zoals bij het artikel/foto is aangegeven.

Het is niet onze bedoeling eventuele rechten van derden opzettelijk te schaden.

Ommen na de Bataafs-Franse tijd	Ben Wösten	2
Symbol, gedicht over de Oranjeboom	Marietje Rhee-Luttekens	5
Honderd jaar oud	Peter Kramer	6
Kroegentocht over de Mark?	Alex Schuurman	7
Bommen Berend doet in 1672 Ommen aan	Harry Woertink	9
Ommen laatste rustplaats vier Engelse vliegers	Harry Woertink	15
Jan Krake, die de diligence Ommen-Zwolle reed	Harry Woertink	18
Zoekplaatje		20

Ommen na de Bataafs-Franse tijd

Einde strijd Patriotten en Prinsgezinden

door Ben Wösten

Het was het tijdperk in de vaderlandse geschiedenis dat Nederland onder Frans gezag stond. De Franse tijd maakte van Nederland een modern land met een eigen grondwet. Ook kwam er een Burgerlijke Stand waarbij alle gezinshoofden zich moesten laten registreren met een zelfgekozen achternaam. In het verkeer werd links rijden omgezet in rechts rijden.

De Bataafs-Franse tijd begon in 1798 door de inval van de Franse troepen en vluchtte onze stadhouder Willem V naar Engeland. Jaren later toen Napoleon de macht over had genomen in Frankrijk werd ons land op aansporing van hem vanaf 1806 het “Koninkrijk Holland”. En waren we niet langer een republiek. Zijn broer Lodewijk Napoleon werd vanaf die tijd koning van ons land.

Voorstanders van een republiek kende men ook in Ommen toentertijd. Ze werden aangeduid als Patriotten en keerden zich tegen het stadhoudelijk gezag. Hun lijfspreuk was ‘Voor vaderland en Vrijheid’. Tegenover hen stonden de Prinsgezinden als aanhangers van de Oranjes. Deze hadden zich verenigd in de Oranje-Partij. Bij tijd en wijle demonstreerden beide groepen in de straten, op het Kerkplein en op de Markt. De Patriotten hadden als commandant ene Berent Oldeman. De prinsgezinden hadden als leidsman de heer Antoni Hermannus Visscher. Zoals gezegd marcheerden ze door de straten met tromgeroffel, vaandels en lichte wapens. Daar, waar ze elkaar ontmoetten ontstonden hevige gevechten. Zulks gebeurde ook op een zekere dag in februari 1782 toen de spanningen zo hoog opliepen, dat het bijna tot een heftig gevecht kwam. Door de leider van de Patriotten zou hierbij een schot met een zogenaamde snaphaan (licht geweer) gelost zijn. En door een lid van de andere groep zou iemand met de kolf van zijn geweer een tegenstander in zijn gezicht hebben geslagen. Het werd op een gegeven moment zo heftig dat de adjudant van Oldeman ene Christoffel Rumpf, (van geboorte een Duitser) geroepen zou hebben ‘Schla mar todt’. (Sla maar dood) Dit leidde ertoe dat de prinsgezinden allen

Foto van de hoofdgevangenis van Parijs genaamd de Bastille. Deze werd op 14 juli 1789 overvallen door demonstranten en wordt symbolisch beschouwd als het begin van de Franse Revolutie
(foto Wikipedia)

op de vlucht sloegen.

(Nog een vermeldenswaardig feit speelde zich af bij een ruzie in de Bouwstraat in 1788. Daar riepen Hendrikus Hoek en Hendrik Oldeman:

“De Patriotten in Ommen zijn dieven, schelmen en moordenaars”. Het kostte hun beiden een boete van 3 oude schilden. (Een vroegere muntsoort Voordat echter Napoleon aan de macht kwam verklaarde Frankrijk onder leiding van de revolutionairen in 1793 ons land, Engeland en Pruisen de oorlog. Om weerstand te bieden werd er in ons land een gezamenlijke legermacht samengesteld en trokken op naar het zuiden om de vijandige troepen terug te dringen. Het bijzondere is wel dat er één Ommenaar meedeed en wel de heer Ds.

Wilhelmus Chevalleray die in Ommen predikant was van 1789 tot 1817. Hij was op gezag van Gedeputeerde Staten door de Synode van Overijssel hiervoor aangewezen. Hij hoefde als predikant geen wapens te dragen maar moest de “godsdienst waarnemen” bij de troepen. Op 23 februari 1794 nam hij afscheid van zijn gemeente met de woorden van Paulus: “Want wij hebben hier geen blijvende stad.” (Hebr.13-1) De dominee is echter niet lang van zijn gemeente gescheiden geweest. Op 15 oktober 1794 ontving hij van de Erfprins van Oranje een zogenaamd ‘Loffelijk ontslag’. En reeds in november 1794 keerde hij in Ommen terug tot grote blijdschap van zijn gemeente.

Na de vlucht van onze Willem V naar Engeland waren we een republiek geworden. Overal vierde men vrijheidsfeesten en werden er vrijheidsbomen geplant waar men onder de leuze: “Vrijheid, Gelijkheid en Broederschap” vreugdedansen hield. In Ommen werd de vrijheidsboom geplaatst op het Vrijthof en ook daar dansten de Ommer Patriotten hun blijdschap uit. Ons land kreeg de naam “Bataafse Republiek”. Dit had onder anderen tot

gevolg, dat de Provinciale Staten niet langer werden gevormd door vertegenwoordigers van Ridderschap en Steden. In plaats daarvan kwamen er afgevaardigden van de klein steden en het platteland. Ommen behoorde tot het Departement "De monden van de IJssel". De stadsregering heette voortaan "Provisionele Representanten van het Volk van Ommen. In 1811 werd in ons land de Franse bestuursorganisatie ingevoerd. Stad en Ambt Ommen werden verenigd tot de Maire (Gemeente) Ommen. Door de Keizer werden tot burgemeester benoemd, J. Amama Chevallerau en Antonie Hermannus Visscher. Gemeenteraadsleden waren B. de Vries, J. Marsman, A. Aaftink, H. Brinkhuis, K. Rigterink, H. Beniers, J. Willink, L. Plasman en H.J. Smit. Vanaf 1806 werden jongemannen uit Ommen opgeroepen voor de Nationale Militie. Uit de groep die zich hadden aangemeld werd een bepaald aantal personen geloot die daadwerkelijk in dienst moesten treden bij genoemde militie. Deze groep bestond uit de volgende personen: Jan Arends, Willem Bauwer, Gerrit Boskamp, Gerrit Companje, Peter Dangremond, Hendrik Harmsen, Evert Haverman, Hendrik Jan Lammerink, Jan Lutikhof, Hendrik Mansier, Egbertu Meijerink, Gerrit Miesteveld, Antonie Meesters, Derk Nijkamp, Gerrit Noeverman, Hendrik Paarhuis, Lubbert Poheine, Lubbert aan 't Rot, Jan Scholten, Hendrikus Sogen, Johannes Egbertus Timmerman, Hannes Wolters, Derk Zandman en Johannes van Zee. Er bestond wel de mogelijkheid zich te laten vervangen door een zogenaamde remplaçant. Ene Derk Jacobs uit Ommen had voor een bedrag van f 100,- als vervanger Nicolaas Wildeboer uit Ommerschans daarvoor bereidt gevonden. De Vechtschippers in Ommen hadden zich ook bereidt gevonden de kosten te dragen voor een vervanger mocht een van de schippers opgeroepen worden voor de genoemde militie.

Napoleon, de Franse keizer

Toen ons land in 1816 uiteindelijk vrij was van alle vreemde troepen en ook de Fransen waren vertrokken begon alles weer normaal te lopen. Onder veel dankzeggingen en lofzangen werd de zegenrijke overwinningen door de geallieerden op Napoleon gevierd. Na de Franse koning kwam Willem 1 van Oranje op de troon. Hij was een koning wiens verjaardag ook in Ommen met grote blijdschap werd gevierd. De kosten daarvan bedroegen totaal ruim achtenveertig gulden.

Dat ging op aan bijvoorbeeld 2 ankers wijn, tabak, pijpen en andere kleinigheden zoals kaarsen ter illuminatie van het gemeentehuis. De verdere kosten van deze feestdagen werden door de burgemeester uit eigen zak betaald. Nog door Napoleon benoemde Maire J. Amama, werd nu in 1811 benoemd tot burgemeester. Naast hem werd het stadsbestuur verder gevormd door twee wethouders. Deze bestuursvorm bleef bestaan tot 1818. Toen kwam de oude scheiding van de gemeente weer terug in gemeente Stad Ommen en Ambt Ommen. Het bestuur van Ommen zag er toen als volgt uit: burgemeester werd

Strijd tussen Patriotten en Prinsgezinden

W.A. van Laar en secretaris E. de Vries, wethouder A. H. Visscher en raadsleden H. Jansen Smit, J. Kramer, A.J. Chevallerau en L.P.J. Quaij. Voor Ambt Ommen kwam er het volgende bestuur: Schout en secretaris J. Amama Chevallerau, wethouders J. Nevels en Engb. Mensink. Raadsleden waren, J. Marsman, B. Immink, J.W. Jansen en J. Helmich. Verder veranderde niet zo heel veel.

Ommen bleef lange tijd een kleine stad op het Overijsselse platteland. De belangrijkste functies waren na een verzorgingsgebied een administratief centrum voor het omliggende platteland en pleisterplaats op de doortrek. Pas laat in de 19^e eeuw en verder in de 20^e eeuw zou dit gaan veranderen. Handel en industrie waren toen nog van weinig betekenis. Ook de koophandel stelde niet zo heel veel voor. Een gedeelte van de stadsbevolking waren kleine middenstanders. De landbouw was de belangrijkste bestaansbron en in de kom bevonden zich dan ook een groot aantal boerderijen. Dat gaf in het centrum en omliggende straatjes eigenlijk een vuil en smerig aanzicht. Mesthopen lagen aan de straten en pleinen. Varkens liepen er vrij rond en haalden de straten overhoop. Ook de koeien die 's morgens

De Brugstraat in en na de Franse tijd

voor de mestvorming op het land naar buiten de stadsmuren werden gebracht en 's avonds weer binnen werden gehaald lieten hun sporen na. Geleidelijk aan werden straten en stegen verhard met veldkeien. Deze stenen die door boeren van de Lemelerberg werden aangevoerd kregen daarvoor als beloning 'vrij jenever'. De keien werden afgeleverd bij Nieuwebrug waar ze met een schuit opgehaald werden door schipper Idsert van Elburg. Deze schipper nam voor rekening van de stad 26 flessen jenever voor de prijs van 40 cent per fles mee terug voor de

boeren. Overigens was het bij de meeste inwoners armoede troef. Wel was er sprake van saamenhorigheid. Men zorgde voor elkaar zoveel als het kon. Wat arbeid betrof was het ook geen vetpot. Het meeste werk bestond uit bijverdienen met allerlei klussen. De vele bossen rond Ommen gaven nogal eens wat arbeid. Ook konden een aantal mensen wat bijverdienen op de vele landgoederen die Ommen rijk was. En bij het zogenaamde 'eekschillen' dat ook vaak door vrouwen werd gedaan kon met wat inkomsten verwerven. Het grootste deel van de inwoners moest aan de kost komen als 'daghuur man'. Eveneens om die bijverdienste gingen Ommenaren grasmaaien bij boeren in Holland, dit waren zogenaamd 'Pikmeijers'. (Deze naam stamt nog af van hun Duitse voorgangers die dit al deden in 17^e eeuw.) Tussen de Haar en het Ommerveld liep het zogenaamde 'Pikmeijerspad'. De Ommer grasmaaiers reisden per spoor of met de nachtboot naar Amsterdam en vandaar naar zijn desbetreffende boer. Een retourtje met de nachtboot kostte toen f 2.50. Het was daar in Holland hard werken geblazen van zonsopgang tot zonsondergang. Dit de gehele hooitijd die soms wel acht weken kon duren. Het loon daarvoor was f 1.50 tot f 2. Per dag. Het verdiende geld was nodig voor aflossing van schulden of

Afb. van een Pikmeijer

voor betaling van landpacht. Bij zijn terug keer nam hij voor vrouw en kinderen een rond boerenkaasje mee. Het laatste stukje daarvan werd opgegeten wanneer de man het volgende jaar weer naar Holland ging. Behalve dat hij lange dagen maakte, leed de maaier grote ontberingen. Hij kreeg bij voorbeeld zelden of nooit gekookt eten. Een oude Pikmeijer vertelde eens hoe zwaar het werk wel was. **"Nao acht wekke grös meijen, waarn wi'j zo mager, dat allenig de broek d'r nog leup. Jan was d'r uut".**

(Na acht weken grasmaaien waren wij zo mager, dat alleen de broek er nog liep. Jan was er uit.) Wanneer bij ziekte, of door andere omstandigheden, de mensen zich niet alleen wisten te redden, kon men hier altijd rekenen op de burenhulp. Dit was nog een overblijfsel van de oude 'naoberhulp en naoberschop'. In de diverse buurtschappen heeft zich deze vorm van burenhulp nog lang kunnen handhaven. Mensen die door ziekte of ouderdom niet meer voor zichzelf konden zorgen, waren geheel aangewezen op de liefdadigheid van anderen. Wanneer dat niet meer kon, moest de kerk of de gemeente voor een andere oplossing zorgen. Deze vormen van zorg heeft nog lang plaatsgevonden. Dit werd minder toen in 1901 het Oude Mannen-en Vrouwenhuis van de Ned. Herv. kerk werd gesticht. Geleidelijk aan werd de toestand van het leven voor de Ommense bevolking beter. Er kwam meer wel-

vaart vooral door onder anderen de toestroom van toeristen, het werk in de bosbouw en op de diverse landgoederen. Ook de ontginning van het hoogveen en de komst van kunstmest brachten de welvaart mede op gang door een hogere oogst van landbouwproducten. Ommen vervulde ook steeds meer een verzorgingscentrum voor de wijde omgeving.

Heel veel jaren later herdachten de Ommenaren de onderdrukking en bevrijding van het Franse juk. Op 27 november 1863 werd met een vijftigjarig herinneringsfeest de verlossing van het Franse juk herdacht door het opsteken van vlaggen en het onthalen van de kinderen van de openbare school op koffie met wat lekkers erbij. Ook werden er toepasselijke feestliederen gezongen en verder werd er van alles aangedaan de feestvreugde te verhogen. In 1913 was het honderd jaar geleden dat Nederland vrij was geworden. Ook nu werd er een groot onafhankelijk feest gevierd. Ook het monument van de leeuw op de Le-

melerberg herinnert ons daaraan. In de Brugstraat was een erepoort aangebracht met een opschrift die niets aan duidelijkheid overliet:

*De Ommenaren, hand in hand,
joegen de Fransen uit het land.*

Dat er in Ommen ook Patriotten geweest waren was men blijkbaar vergeten. Over het algemeen kon men wel aannemen dat de doorsnee Ommenaren Prinsgezind zijn geweest. De Fransen zijn dan wel ooit verdwenen uit ons land, maar aan onze taal is nog steeds te zien dat ze hier thuis hebben gehouden. Denk bij voorbeeld aan de woorden trottoir, abat-toir, reservoir en chauffeur, om maar een paar woorden te noemen.

*Bronnen:
Ommen rond de 19^e eeuw
Geschiedenis Ommen 1831-1940*

Symbool

Ommen, mei 1946

't Kerkplein, vol mannen en vrouwen
Met kinderen, groot en klein
Allen bijeen om getuige
Van een belangrijke boomplant te zijn

De jonge en sterke Oranjeboom
Die de mensen zal overleven
Plechtig te planten als eenheidssymbool
Een prachtig en hoogstaand streven

Veel fraaie woorden, ook mooie muziek
Dan staat de boom in de aarde
De burgers van Ommen zijn allen trots
Op 't monument van bijzondere waarde

Maar de boom, die zoveel betekenis had
Hij is al zolang verdwenen
Het hoger doel is ingeruild
Tegen praktische klinkerstenen

“Och, 't is maar een boom
Het is zóveel jaren geleden
Al dat sentimentele gedoe
We leven niet toen maar in 't heden

Opruimen, veranderen, modernere kijk
Vernieuwing, dat is het parool
Geschiedenis, daarmee bereik je toch niets
Weg met het oude symbool!”

Hoe kán zoiets, ik begrijp niet dat
Wat als eenheidssymbool werd ervaren,
Zomaar verdwijnen kon
Niet waard was te sparen.

Marietje Rhee-Luttekens

Honderd jaar oud

door Peter Kramer

In dit jaar 2022 bestaat de Volkskrant 100 jaar. Dat wordt o.m. herdacht door elke dag een interview te plaatsen met iemand, die op de dag van uitgave, 100 is geworden. Op 11 april jl. is daarvoor ir. Johannes van der Harst uitgekozen.

Nou en....., zal u lezer denken, waarom moet dat in "De Darde Klokke"? De reden is dat Van der Harst, met tot aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid, de oudste abonnee is van onze periodeliek.

Hij leest "De Darde Klokke omdat hij een zoon is van mevr. V.d. Harst- Kramer, die in Ommen is geboren. Johannes zelf is geen Ommer, omdat hij in Voorburg is geboren. Maar al op jonge leeftijd, overleed zijn vader en daarna keerde zijn moeder met hem weer terug naar haar geboorteplaats.

Zo doorliep Johannes in Ommen de Openbare Lagere School. Vervolgens heeft hij in Assen het gymnasium afgemaakt om van daar uit te gaan studeren in Delft.

Toen studenten in de oorlog, door de bezetter werden verplicht om een loyaliteitsverklaring te tekenen, heeft Johannes dat geweigerd. In 1943 is hij toen in Ommen ondergedoken bij zijn tante Hillie. Die woonde in het pand in de Brugstraat, waar later de bloemist Schuurman zich vestigde. Nu de opgang van Cleese, for he time being.

Voor mij was boven staande reden om hem op te zoeken en dan zijn herinneringen aan Ommen op te schrijven.

Hij woont al jaren in Den Haag, sinds enige tijd, als weduwnaar, in een verzorgingstehuis. In gezelschap van Marian, die in het bezit is van een auto met Google Maps, was dat op zondag 24 april een lange, maar voorspoedige reis.

Alleen, het interview liep niet zo als gepland. Want toen ik net was gestart, kreeg Johannes bezoek van drie nakomelingen van, wijlen, zijn zuster Hillie, die was getrouwd met Ds. Roelof IJbema, die o.m. dominee in Hardenberg is geweest. Dat bezoek kon ik natuurlijk niet laten wachten tot ik uitgevraagd was.

Dat houdt in dat het vervolg beknopt is.

Van de Lagere School in Ommen, kan hij zich de meesters Foppen en Weijers herinneren. De laatste heb ik nog ontmoet bij de familie Klaas Hurink, bakker.

Zijn zoon Johan was mijn buurjongen en Weijers was, naar ik aanneem, familie van de moeder van Johan. Johannes beste vriend op school was Willem Stappenbelt. Later de auteur van twee boeken "Onder Kroon en Kruis", dat handelt over Ommen in oorlogstijd.

Johannes vertelt dat hij, met zijn moeder, op zondagmiddag wandelde in Het Laar. En daar voetbalde OVC, maar daar mocht hij op zondag niet naar kijken.

Hij was jaloers op zijn neef Gezinus Kramer, die zich daar niets van aan trok. Voor de jonge Johannes was het een hele belevenis, toen Hein Lokin aan hem vroeg om een paar voetbalschoenen naar het Laar te brengen.

In de tijd dat hij twee jaar ondergedoken zat, mocht hij alleen nachts naar buiten. Ook was het hem verboden om contact op te nemen met zijn jeugdvriend Willem Stappenbelt. De familie Stappenbelt waren weliswaar "goede" vaderlanders, maar moeder Stappenbelt stond bekend als een klets-kous.

Bij de bevrijding van Ommen op 11 april 1945, de 23ste verjaardag van Johannes, werd Ommen beschoten.

Twee Ommer verloren daarbij het leven. De brug was opgeblazen en het Gemeentehuis en Garage Hurink werden zwaar beschadigd.

Johannes en verdere familie, zaten in het huis van tante Hillie, met pannen op het hoofd, te wachten op de bevrijding.

En verder gaan mijn aantekeningen niet, om reden als boven beschreven.

Vanaf 2006 tot 2014 heb ik met Oom Johannes een vijftal meerdaagse fietstochten gemaakt, hij was toen al achter in de 80.

Bij ons afscheid, zei hij: "Ik wil 103 worden. Ik heb geen haast."

Peter Kramer met Johannes van der Harst

jouw printshop

digitaal drukwerk

Vrijthof 5c
7731 CN Ommen
Telefoon (0529) 45 13 51
www.jouwprintshop.nl

**GOUDSMIDS ATELIER
ZANDBERGEN**

Voor uw sieradenreparaties

Tel. 06-10 20 23 69 - www.goudsmid-zandbergen.nl

Huiskes OVENIER

Varsenerweg 14, 7731 PZ Ommen
Telefoon 06-21488936
email: info@huiskeshovenier.nl

Jaap Huiskes

OMMER AUTOMATEN

ZORGBOERDERIJ

BOERENGOLFBOERDERIJ.NL

't Schöttincksflier

Gerjande en Alex Buitenhuis-Veurink
Karshoekweg 1
7737 PP Stegeren
0529 45 72 70
gjdveurink@hetnet.nl
www.schottincksflier.com

Dè zorgboerderij voor dagbesteding voor (jong) volwassenen en ouderen

Voor professioneel autoschadeherstel

A B S Huysmans
autoherstel Ommen

Strangeweg 20
7731 GW Ommen
Tel. (0529) 451146
info@abshuysmans.nl
www.abshuysmans.nl

gratis vervangend vervoer
4 jaar BOVAG garantie
ISO 14001/9001/
BOVAG gecertificeerd
stichting duurzaam repareren

DOUWE'S

DUMP

DUMP, OUTDOOR & MORE

**STRANGEWEG 9, OMMEN
0529 451184
WWW.DOUWESDUMP.NL**

Bandenservice Ommen B.V.

voor volledig technisch onderhoud

Bosch Car Service

Nieuwelandstraat 1
7731 TH Ommen
Tel. (0529) 45 37 84
www.bandenserviceommen.nl

GROTE EN KLEINE BEURTEN

**OOK VOOR
APK-KEURINGEN**

BRUNINK

Rijwielen | Bromfietsen

B.J. Brunink
Bermerstraat 1, 7731 CZ Ommen, Telefoon (0529) 45 14 70
(tegenover Postkantoor)

Brood | Banket | Lunchroom | Chocolaterie
www.bakkerijvandermost.nl

schilderwerk totaal onderhoud uniplan 24-uur
glasservice schilderwerk 24-uur glasservice uni
totaal onderhoud 24-uur glasservice uniplan
schilderwerk totaal onderhoud 24-uur glass

- totaal onderhoud
- schilderwerk
- onderhoudsplan
- 24-uur glasservice

Vestiging Hardenberg T 0523 272051
Vestiging Ommen T 0529 450313

www.lennips.nl

Van Elburg Ommen
Schurinkstraat 22a - 7731 GD Ommen
Tel. [0529] 45 24 41 - Fax [0529] 45 62 56

Rina Ulders
Uitvaartverzorging

Uitvaartverzorging met:

Liefde, Respect &
Aandacht

Wij staan 24/7 voor u klaar,
ongeacht waar en hoe u verzekerd bent

06 50661632

www.uitvaartverzorgingrinauulders.nl

Het comfort van nu, het gevoel van toen
de kwaliteit van
de Lange Keukens

Eskampweg 4a, 7731 TA Ommen.
Tel. 0529 - 46 25 00
Fax: 0529 - 46 26 00
www.delangekeukens.nl

de Lange
keukens

Het lekkere leven

Uw Renaultdealer voor het Vechtdal
Brink 58 | 7731 TG Ommen | T 0529-469900
www.cents.nl

Weenink
JANSEN

Je huis verdient het!
0529 45 11 21 | weeninkjansen.nl

Een goed slaapadvies
begint bij Slaapkenner Touwen

Schurinkstraat 26A • 7731 GD Ommen
Telefoon (0529) 451716
Fax (0529) 456672
Partner van Vivante Touwen Be Home

E-mail: info@vivantetouwen.nl

Restaurant Pannenkoekenhuis
Zalencentrum en Catering

"De Nieuwe Brug"
Een Omme(n)tje waard!!

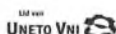
met speeltuin

Familie Looze
Lemelerweg 13
7731 PR Ommen
Tel. (0529) 45 17 23
www.denieuwebrugommen.nl

Patrijsstraat 3-5, 7731 ZL Ommen
Tel. (0529) 45 22 03
www.installatietechnik-groen.nl

- Sanitair
- Service en onderhoud
- Zonne-energie
- Warmtepompinstallaties
- Elektra
- Loodgieterswerk
- Centrale verwarming
- Dak- en gootwerk

Arjan van der
Veen

hoveniersbedrijf

www.arjanvanderveen.nl
Woestendijk 2 • 7738 PL Witharen
T 0523 - 676116 • M 06 - 506 450 81

ontwerp
aanleg
onderhoud
vijvers
boomverzorging
renovatie
sierbestrating

Kroegentocht over de Mark?

deur Alex Schuurman

Wiej begint zo 'n 60 / 70 joor 'eleen op de Peerdemarkt, door onder de beume, met al die stangen, woor de kinder zo mooi konn 'n kuppeltie duukeln. Op de Vechtbrugge an, dan komme wiej eers bie Café Stien.

Gait Stien met zien vrouwe Jo Schuurman. Doorneust zat Hurink, het garaasjebedrief. En dan haaj het Olle gemientehuus, woor wiej toch hoaste ollemoale 'etrouwt bint deur meester Timmerman of deur Wagtendonk. Met de burgemeester Van Reeuwijk, den hier in Ommen ok an de ketting lag; ze hebt een stroate vernuunt bie de olde vuilnisbelt, vlak bie Mientie van 'n Bril en Gait van de Pieter. Het kareljon kun ie elk half uur nog heurn. Stekke wiej door de Markt over, woor noew een weg langs lup, dan komme wiej bie bakker Sonnebarg, later bakker Harmsen, met Annie achter de teunbanke. Door hadd'n ze een automatiek met penniewafels en ander snuupgoed. Door vlak an zat Horstink de schoenmaker.

Café Stien

Door weer nuist zat een kledingzaake van Veldhuus, vrogger zat door Terra, dat was famielie van Terra de fotozaak uut de Veurbrugge. En dan komme wiej bie het tweede cafee; Roosken, den was op zundag lus, veur karkgangers, die dat mochen. En dan haar ie een winkel, dat was allinug veur vrouw'n; dames Veldkamp – ten Toorn.... Batta en Tjits, die verkoch'n ondergoed, dus zeg maar....linsjerie ! Tja, dan bint wie bie het poskantoor, met Meyerink an het loket of mangs gaf Gerrit Ekkelkamp oe de poszegels. En wie herinert zich niet de posbodes; Gait Stien van de Hammerweg, Henk Luttekkes van de Haddenbargerweg, Anton en Theo Schuurman uut Vass'n en natuurluk n'dikk'n Sprik, uut struujen durp.

Op noar het volgende cafee Weertman, van Jan Stien. Menig brulfte is er gevierd met de obers Appie Witt'nburg en Lefert Meijerink. Door bie-an wonn'n de gezusters Stien; Aaltie en Garre met Jans Stien. Via notarus Bloem, later Geerlings, komme wiej bie cafee Stegeman; Ab en Jenne en later Jan en Alie Stegeman en weer later Frits Schuurman. Door vlak an nóg een cafee, dat van Kouwen, van Jacob van Keulen, met zien vrouwe Diena. Vedder de Markt langs, dan komme wiej bie Timm'man de timm'man, Henduk en zien vrouwe Klaziene. In het volngde huus wonn'n Hendukkie met zien zonne Ko Bakker, nee... den was gin bakker, hij hiet'n zo. In de woning met het schone uitzicht "Bellevue" op nummer 28 wonn'n Alblas. Noew woont er Henk van der Linde met Wil Galenkamp.

Café Weertman

Café Laarzicht

Nóg een cafee is van Massier, en later Doosje en weer later dokter Pel. Het huussie door weer neust op nummer 31, was het huus van Sander Stegeman en Diene van de Boone, noar den Sander bin ik vernuimt. Het laaste huus an de Markt, dat is het huus op 'n hoek, woor noew makelaarskantoor van Weenink in zit. Dat huus met dat prie-eeltie, door wonn'n vrogger, héél vrogger Bulk, de veedokter. En later....kleine Paarhuussie. Dan binne wiej de Markt helemoale off 'ewes. Maar midd'n op de Markt steun vroe-

ger nog een paar bouwark'n. Iene is vod en de aandere stiet er niet meer.

Het belastingkantoor, den is helaas offebruuk'n, zoas er zovulle is verdween. Op dat belastingkantoor wark'n Van Dam en Jan van tante Lei, Jan Makk'nga uut het Loor. En in dat grote gebouw was ok nog een wonhuus, door wonn'n Driess'n. En het laaste is natuurluk de muziektente. Wie hef gin volksdaans'n leert op de Bissingoamt met Wijnmaaln van de padvindes? En wie hef nooit 'eluustert noar de mooje muziek van de 'Knoll'ntrekkers'? Boernkieltie an met een rooie zakdoek vastebun'n met een leug Zwaluw luusievardeusie. Met Everhard Siero as orkestleider, hij was ook eigenaar van café Siero, noew 'De Herberg'.

Al dat olle, woor asse wiej net, in gedagg'n langs 'eleup'n bint....de meeste gebouw'n ziet er niet meer zo uut as vrogger of zie bint er niet meer... en dat kump dan nooit meer trugge. Maar wat nog aaltied 'ebleem is, dat is de Mark zelf. Wel wat ans innedeeld, wel met andere klinkers, wel met een andere verkeersstroom. En ok dat giet nog wel weer veranderen. Maar elke dinsdagmargn stoat ze dur weer de kroam'n met keese, met vis, met gruunte, met bloem'n.

En die zes cafeeegies van 60 / 70 joor geleen ? Ok ollemoale vod ? Tel ze maar is.... ! Iej kunt er noe wat drink'n en ok wat ett'n.... in beide gevall'n..... aaj niet oppast ...dan wurd iej mooi zat !

Cafés Kouwen en Stegeman

Markt 5, café Steen

Bommen Berend doet in 1672 Ommen aan

door Harry Woertink

In 2022 is het 350 jaar geleden dat de troepen van Bommen Berend door Overijssel trokken. Als bisschop van Münster was het in het Rampjaar 1672 dat bisschop Bernhard van Galen keihard toesloeg. Ook Ommen ontsprong niet de dans. Als verdedigingsschans speelde de Ommerschans ook een rol in de strijd. Echter, de Ommerschans voldeed bij lange na niet aan het doel waarmee zij eertijds was opgeworpen.

Redeloos, radeloos en reddeloos

Frankrijk, Engeland en de bisschop van Münster vielen in 1672 de Nederlandse Republiek binnen. In minder dan een maand tijd overliep de vijand alle tegenstand. In steden stortte de openbare orde in. Het volk was redeloos, de regering radeloos en het land reddeloos. Toch vertelt deze uitdrukking niet het hele verhaal. Te lang is 1672 herdacht als voornamelijk een ramp voor westelijk Nederland, terwijl in werkelijkheid het Rampjaar de Republiek in tweeën splitste. De provincies Holland en Zeeland bleven vrij achter de Hollandse Waterlinie; over de rest van de provincies daalde een regime neer van onderdrukking en terreur.

Ommen

De oorlogen van de bisschop van Munster, Barend van Galen, met de Staat der Verenigde Nederlanden zorgden in de meeste steden en dorpen van het platteland in Overijssel voor vele doormarsen en inlegeringen. Die gingen weer gepaard met afzettingen, plunderingen en branden door het Munsters krijgsvolk. Ook de stad Ommen kreeg met veel schade en veel onheil te maken. In 1665 was er gestadige inlegering in Ommen van krijgsvolk van de Bisschop van Munster; de twee oorlogvoerende partijen trokken steeds af en aan. Van 25 september tot 2 oktober was het gehele Munsters leger ondergebracht in Ommen. De bisschop zelf had zijn intrek op Den Hof genomen. Ook een jaar later werd Ommen ingenomen door het leger. De burgerij was voortdurend in onrust en moest steeds zware lasten dragen. Ernstiger nog zag er het uit in 1672, want nadat Deventer en andere steden in Overijssel reeds veroverd waren, zag men een grote afdeling van de krijgsmacht van Bommen Berend naar Ommen afzakken. De mannen legerden zich in bij burgers en pleegden tal van gewelddadigheden.

Ommerschans

Na de val van Deventer werd de Ommerschans bezet. "Ze komen eraan!" Zo moet het toen in juni 1672 geklonken hebben op de Ommerschans. Het leger nam de schans zonder slag of stoot over. De verdediging, die bestond uit 146 musketiers en 55 piekdragers, vluchtte bij het zien van de vijand. De Ommerschans werd aangelegd tijdens de Tachtigjarige Oorlog (1568-1648) om de zomerdoorgang van de moerasgebieden ten noorden van Ommen te beschermen. Na de oplevering in 1628 bestaat de Ommerschans uit een groot vierkant binnenplein omringd door een aarden wal van 5 à 6 meter hoog. Op elk van de vier hoeken bevindt zich een bastion. Om de wal en de bastions heen loopt een gracht. De gronden rondom de schans blijven moerassig. Met een ingenieus systeem kan men het gebied onder water laten lopen. De toegang naar het terrein is dan alleen mogelijk via bruggen en poorten, die ten tijde van aanvallen opgehaald en gesloten kunnen worden. Op het binnenplein staan barakken voor de soldaten, een commandant woning, een kleine kerk en er zijn verschillende opslagplaatsen voor munitie.

Het was in de zeventiende eeuw een periode van angst en beven door de ingelegerde soldaten. Wat aan eten

op tafel kwam werd ingenomen door de vijandige soldaten. Huizen werden toegetakeld, aardappelen en groente uit tuinen geplunderd en de rogge van het land gestolen. En bij het minste en geringste verzet volgde er harde klappen van de soldaten.

Bittere armoede in Ommen

Wat waren de burgers van Ommen blij toen de Magistraat de door het Munsters krijgsvolk geëiste hoge bedrag van 2000 gulden uitbetaalde. Een zogeheten brandschatting om verdere plunderingen, treiteringen en ander wangedrag tot misschien wel het in brandsteken van de stad te voorkomen. Het opleggen van deze 'oorlogsbelasting' leidde echter tot bittere armoede in Ommen. Het geëiste geld had Ommen ook niet zelf, maar moest van Zwolle geleend worden.

Capitulatie Overijssel

De Munsterse bisschop Bernard van Galen verzamelde zijn troepen in Nordhorn. Ook de Keulse bevelhebber Willem van Fürstenberg bracht zijn strijdkrachten in Westfalen bijeen en viel Overijssel en de Graafschap binnen, waar de bondgenoten zich verenigden. Op 5 juni 1672 capituleerde al de Ridderschap van Overijssel. Spoedig waren tal van steden in het oosten van het land in de macht van de vijand, daarna vielen Deventer, Zwolle, Zwartsluis en Steenwijk.

Na de val van Deventer kwam een grote Munsterse troepenmacht naar Ommen afzakken. In juni 1672 trok de vijand de stad binnen en legerde zich bij de burgers. Het was een ontzettende toestand, daar de benden gewelddadigheden van allerlei aard pleegden. Het leger trok op naar de Ommerschans, maar tot verrassing werd een inmiddels verlaten Ommerschans aangetroffen. De schans werd nu bezet door de troepen onder aanvoering van de onderbevelhebber Breuninck. Terwijl het grootste gedeelte der manschappen naar Ommen terugtrok, bleef een compagnie op de schans achter, die door Ommen van het nodige moest worden voorzien.

Gewelddadigheden

Niet alleen de gewone levensmiddelen als vlees en brood, maar ook specerijen van allerlei aard moesten de burgers van Ommen aanreiken. De inwoners kregen zelf aan vele dingen een gebrek, maar op medelijden behoefde men niet te rekenen. Wanneer niet werd voldaan aan de eisen van de vijand werden ze met gewelddadigheden gestraft. Zelfs de personen van de Magistraat werden hierbij niet gespaard. Het ganse leger lag negen dagen in en om de stad. De generaal en andere bevelhebbers waren hier ook gehuisvest. Ook de bisschop was in Ommen aanwezig en ook enige Franse officieren die door de stad goed moesten worden onthaald op eten en drinken.

Brandschatting betalen

Nadat men Ommen de aanzienlijk som van ruim tweeduizend gulden aan brandschatting had opgelegd, vertrokken de troepen naar Groningen. De stad Ommen werd in een rampzalige toestand achtergelaten. Zelfs het huis van de Schout van het kerspel Ommen was geplunderd en vernield.

Met de stad Ommen was het dan ook treurig gesteld en zag er niet uit. Veel was verwoest en men verzuchtte door de inkwartieringen den brandschattingen onder zware schulden. Men was zo ten einde raad dat de Magistraat besloot een brief te richten aan de Bisschop van Münster waarin men zich beklagde over de toestand waarin Ommen verkeerde; bijvoorbeeld de gehele korenoogst was vernield. En nog steeds had men last van doortrekende troepen. Men wees op het grote bedrag van 2000 gulden dat men aan brandschatting had moeten betalen waarvoor men in Zwolle geld had moeten lenen. De bisschop werd ook gevraagd voor Ommen te bidden.

Groningen

Verschillende steden in het noorden werden vervolgens door de Munsterse troepen ingenomen. Slechts Groningen, verdedigd door Carl von Rabenhaupt, wist weerstand te bieden aan de aanvallers van de Bisschoppelijke benden. Voorafgaande aan het rampjaar 1672 werd Von Rabenhaupt voor 4.000 rijksdaalders als legercommandant ingehuurd

door de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden om de stad Groningen te verdedigen. Nadat zijn troepen op 30 december 1672 binnen een uur Coevorden hadden ontzet, met behulp van een kaart gemaakt door de plaatselijke schoolmeester Mijndert van der Thijnen en een biezen brugconstructie over het bevroren water van de stadsgracht.

In oktober 1673 moet de inmiddels tot luitenant-generaal bevorderde Raubenhaupt opnieuw strijd leveren tegen Bommen Berend, die Coevorden onder water had gezet. De Munsterse troepen werden in april 1674 teruggedreven tot Nordhorn en Neuenhaus in het Graafschap Bentheim. Ommen kwam ook nu weer niet zonder kleerscheuren uit de strijd. In de hitte van de gevechten waren er opnieuw plunderingen en vernielingen van gebouwen. Voor de schade diende de Magistraat een per burger gespecificeerde rekening in bij de Staten van Overijssel van meer 2400 gulden.

Toestand op de Ommerschans

Op 7 februari 1672 schreven de Staten van Overijssel aan die van Drenthe over de toestand op de Ommerschans, die volgens ontvangen klachten van Kapitein Rudolf van Arkel nog steeds veel te wensen overliet en uit welk schrijven blijkt dat Groningen en Friesland ondanks de gedane belofte en de daarvoor ontvangen gelden zeer weinig nog voor de schans hadden gedaan. In dit schrijven werd nogmaals dringend verzocht een hoeveelheid stro naar de schans te willen zenden, terwijl men aan Friesland een aantal „bultsacken” had gevraagd. En nu het land in een zo benarde positie verkeerde en men elkander zoveel mogelijk moest steunen, werd Drenthe dan ook onmiddellijk bereid gevonden het gedane verzoek in te willigen en werd al een week later een grote hoeveelheid stro naar de schans vervoerd.

Carl von Rabenhaupt

Versterking

Doch waren daarmee de soldaten al geholpen, de schans zelf niet. Opgeworpen uit niet al te best materiaal, was zij nog nooit een vesting van betekenis gebleken en was er voortdurend reparatie noodzakelijk. Ook nu zou zij, al waren de garnizoenen versterkt geworden, tegen mogelijke aanvallen waarschijnlijk niet bestand zijn. Om dit euvel zoveel mogelijk te helpen voorkomen, werd besloten de Ommerschans in allerijl te versterken, waar toe in de eerste plaats ± 2000 palen van eiken-, berken-, elzen- of weekhout, elk 7 voet lang en ter dikte van een zware balk, nodig werden geacht. Verschillenden Drentse gemeenten werden bij resolutie van 14 Mei van dat jaar opdracht gegeven voor de levering van palen.

Geschut

Door gebrek aan onderhoud was het geschut op de schans ook al onbruikbaar geworden. De drie noordelijke provincies besloten daarom om de schans te voorzien van een kanon van groot kaliber, terwijl ze samen ook zo spoedig mogelijk een zestal kleinere stukken geschut naar de schans zouden sturen, elk schietende 8 à 12 ballen. Bovendien was het plan samen nog eens een korps van 1500 soldaten bij elkaar brengen die binnen Meppel gelegerd zouden moeten worden. Zover is het echter allemaal niet gekomen, door uiteindelijk steeds weer tegenstribbelende provincies die niet het benodigde geld voorhanden hadden.

Boekweit

Intussen had ook de omwonende bevolking de gronden rondom de schans naar eigen goedvinden onder elkander verdeeld voor het verbouwen van boekweit, waartoe zij, ieder voor zich, het hun toegewezen deel waren gaan afbakenen door het graven van greppels en sloten. Hierover was al enige malen door de commandant van de schans aan de Overijsselse Gedeputeerden geschreven, echter zonder dat deze er tot nu toe op hadden gereageerd.

De toestand in Overijssel was inmiddels enigszins spannend geworden want de vijand was de provincie binnengedrongen en had

zich plotseling meester gemaakt van “Vriesche Veen” (Vriezenveen), waarna het vijandelijke leger verder Westwaarts was getrokken en bezit had genomen van de Havezate De Schuylenborg, waardoor voor hem de weg naar Zwolle was komen vrij te liggen.

Rouveen

Van de armtierige Ommerschans was niet de minste hulp te verwachten. Zo bleef er niets anders over dan de schans te Rouveen, waar echter bij lange na niet voldoende bezetting was gelegd, om ook maar iets tegen het vijandelijke leger te kunnen uitrichten. Het was dan ook om die reden, dat Gedeputeerde Staten van Overijssel al eerder bij schrijven van 17 februari 1666 van dit alles melding maakten aan de provinciën Groningen en Friesland, met het dringend verzoek zoveel mogelijk soldaten naar de schans in Rouveen te willen zenden, maar ook hier zonder resultaat.

Ommerschans blijft leeg achter

Wilde Bommen Berend ook het noorden van het land bereiken dan moest de Ommerschans overvallen worden. Bij het horen van de eerste berichten van de voorgenomen bezetting door het Bisschoppelijke leger hadden de manschappen op de Ommerschans al de plaat gepoetst, met achterlating van hun bezittingen. Eerder had Van Arkel toegestaan dat dat de vrouwen en kinderen van de soldaten, die zich ook binnen de schans bevonden, naar boeren in de omtrek werden gebracht. Maar hij werd wel in zijn manschappen teleurgesteld, want ze kwamen niet terug.

Muiterij

De muiterij onder de overige soldaten breidde zich steeds meer uit. Enkel verlieten de schans des nachts door de ondiepe grachten en sloten zich bij de vijand aan. Toen de kapitein uiteindelijk een appèl hield waren van de bezetting van ongeveer 200 man er nog slechts 47 over. Hij bezwoer ze niet het voorbeeld te volgen van de al gedeserteerden en beloofde ze, zo de vijand voor de poorten mocht komen, met dezen te zullen onderhandelen, in elk geval ten gunste van de overgebleven bezetting. Bovendien liet de Majoor een ton bier aanrukken, welke onder het garnizoen werd verdeeld. Een handige zet, daar nu tenminste voor korte tijd de gedachten van de soldaten zich met iets anders zouden bezighouden, dan met die aan oproer en muiterij. Het kan ongeveer een uur later geweest zijn, toen kapitein Van Arkel, in gezelschap van zijn collega Vegelij, op de wallen der Ommerschans staande, de mulder uit Avereest door het veen zag naderen.

Zo gauw deze onder het bereik van het stemgeluid van de kapitein was gekomen, werd hem te kennen gegeven binnen de schans te moeten komen, aan welk verzoek de mulder gehoor gaf. Het verwonderde hem, zei hij, nog mensen op de schans aan te treffen, daar hij in de vroege morgen de in de voorgaanden nacht ontvluchte troepen Avereest had zien passeren en daardoor had verondersteld, dat de schans geheel zou zijn verlaten en de rest der manschappen een anderen weg had ingeslagen. Van Arkel gaf hem een ducaton en verzocht hem naar Ommen te gaan om te zien hoe de zaken daar stonden. De mulder nam dit aan en begaf zich, van enige boeren vergezeld, op weg. Doch al spoedig was hij voor de ophaalbrug teruggekeerd en verzocht om binnengelaten te worden. Daar vertelde hij, dat ze niet verder hadden durven gaan dan „Keesmans-huys”, van waar ze op de daarnaast gelegen heuvel de omtrek hadden verkend en gezien hadden, dat verscheidene troepen, uit Ommen komende, de weg naar het noorden waren ingeslagen en in de richting van de schans op trokken.

Weg bier en beloften

Dit was te veel voor de overgebleven bezetting. In een mum van tijd waren het bier en de gedane beloften vergeten en sloegen de 47 manschappen opnieuw aan het muiten. Het

huis van de kapitein moest het ontgelden, en ook enige barakken, waarin levensmiddelen en drank werden bewaard. Een van de brutaalste was een zekere Gillis Noot, die de anderen voortdurend tot vernielzucht aanzette en eindelijk de soldaten bij de Buitenpoort bijeenbracht, gereed om bij het eerste teken te vertrekken. „Wij willen ons liever onder de anderen doodschieten”, zei hij „als tegen de vijand vechten. Wij hebben nu ook wat te zeggen, zegt de Kapitein, zo hij voort wil, dat hij komt, anders gaan wij weg.”

Van Arkel evenwel wilde hiervan niets horen en met de mulder probeerde hij de plannen van de oproerkraaiers nog te vrijdelen. Doch zonder resultaat. Met lede ogen moesten zij het aanzien hoe de manschappen zich in verschillende richtingen verwijderden en dwars door het veen een goed heen komen zochten. Een korte beraadslaging volgde nu nog tussen Van Arkel, Vegelij en de Majoor. Allen waren ze het erover eens dat het een onzinig iets zou zijn, zo ze met hun drieën nog langer op de schans bleven om de vijand af te wachten. Wat dan hun lot zou zijn was maar al te duidelijk. Daarom ook dat ze maar besloten het voorbeeld van de soldaten te volgen en een goed heen komen te zoeken.

Kapitein Van Arkel als laatste

Kapitein Van Arkel was de laatste die de schans verliet. En het was hoog tijd ook. Al was de vijand tot in de onmiddellijke nabijheid genaderd en was de mulder uit Avereest er niet geweest, zeker zou Van Arkel nog in handen van de bisschop zijn gevallen. Nu echter wisten ze nog juist bij tijds te ontkomen, maar toch zag hij zich genoodzaakt zich enige dagen bij de omwonende boeren schuil te houden, alvorens hem de gelegenheid werd geboden verder te trekken, ten einde aan zijn superieuren verslag te gaan doen van het voorgevallene. Het leek hem het veiligste over Staphorst en Rouveen te reizen, doch het lot was hem niet gunstig. Op zijn weg ontmoette hij een bende van acht ruiters, die hem aanvielen, beroofden en „naeckt uytrocken, waarna ze hem naar Hasselt brachten, in welke stad hij aanvankelijk werd vangengezet.

Weg naar het noorden open

Intussen lag voor het vijandelijke leger de weg naar het noorden open, vooral toen, om van het apart opgerichte fortificatiewerk bij Avereest maar niet te spreken, de schans te Rouveen, waarop alle hoop voor het behoud der Noordelijke provinciën was gevestigd, het eveneens jammerlijk liet zitten, toen vijand voor de poorten verschenen. De bezetting vermocht niets uit te richten en het viel den vijand dan ook niet moeilijk haar in zeer korte tijd in bezit te krijgen.

Schade en onheil

De bisschop van Münster viel Overijssel binnen op grond van een verdrag dat hij had gesloten met Engeland, een vijand van de Republiek. Het was het begin van een rampjaar voor heel het land, want ook Engeland en Frankrijk hadden de Republiek inmiddels de oorlog verklaard. De oorlogen van de bisschop van Munster veroorzaakten veel schade en onheil. Gestadige doormarsen en inlegeringen, zowel van Nederlands als van Munsters krijgsvolk, met afzettingen, plunderingen en brandschattingen vergezeld, vielen aan de meeste steden en dorpen van het platteland van Overijssel en voornamelijk aan Ommen te beurt. In 1665 was er gestadige inlegering van krijgsvolk van de Bisschop van Munster; de twee oorlogvoerende partijen trokken steeds af en aan. Van 25 september tot 2 oktober was het gehele Munsterse leger, inclusief de bisschop ondergebracht in Ommen. Ook een jaar later werd Ommen ingenomen door het leger. De burgerij was voortdurend in onrust en moest steeds zware lasten dragen. Ernstiger nog zag er het uit in 1672, want nadat Deventer en andere steden in Overijssel al veroverd waren, zag men een grote afdeling van de krijgsmacht van Bommen Berend naar Ommen afzakken. De mannen legerden zich in bij burgers en pleegden tal van gewelddadigheden.

Toen het leger optrok naar de Ommerschans om die te bezetten, troffen de Munstersen deze, zoals al eerder beschreven, verlaten aan. De Nederlandsche soldaten waren weggelopen omdat ze niet machtig genoeg waren om het geschut te bedienen om een aanval af te weren. Negen dagen lang lag het complete leger toen in en om de stad Ommen tot aan hun vertrek naar het Groningerland. De stad moest voor hun vertrek een aanzienlijke som als brandschatting of oorlogscontributie betalen.

De nood in Ommen was hoog. Zo was bijvoorbeeld het huis van de schout door de vijandelijke soldaten na plundering afgebroken en vernield. In een smeekschrift van de stad aan de bisschop beklagde men zich dat door de langdurige inlegering al hun korengewas was kwijt geraakt; dat zij sedert het vertrek van het leger naar Coevorden, alsnog dagelijks last van inkwartiering hadden, dat men hen behalve de gewone lasten, nog ruim f 2000 aan brandschattingen had afgeperst, terwijl men alstoen nog een nieuwe schatting ten hunnen laste had uitgeschreven, “biddende zij overzulks zijne Genade dit alles in overweging te willen nemen en zich der stad te willen, ontfermen, opdat de burgerij alzo mocht kunnen blijven wonen”. Of er een antwoord van de bisschop op de noodkreet is gekomen vertelt de geschiedenis helaas niet.

Bezetting Ommen

De bezetting van Ommen duurde tot 14 april 1674 toen de generaal Von Rabenhaupt, die moedige verdediger van Groningen en veroveraar van Coevorden, met een aantal Nederlandsche benden voor Ommen verscheen en de stad weer bezette. Vermoedelijk viel er bij die gelegenheid een gevecht tussen hem en de vijand voor en had er een plundering of vernieling van gebouwen plaats in de hitte van het gevecht of bij de terugtocht van de vijand, want de regering leverde naderhand bij de Staten van Overijssel een rekening in van geleden schade, bij de komst van generaal Rabenhaupt met zijne benden, ten bedrage van f 2300. De schade van Jan Kersjens werd daarin op f 300, die van Jan Derk Smit op f 72 en van Jan Smit en Herman Velthuis ieder op f 64 begroot.

Vredesverdrag

Toen het Franse leger zich had teruggetrokken, was de weg vrij voor een vredesverdrag tussen de Republiek en de bisschop van Munster. Na het ondertekenen van dat verdrag op 22 april 1674 verlieten ook zijn troepen het bezette gebied en komt er een einde aan de "De Tweede Münsterse Oorlog". De Ommerschans krijgt dan ook weer een bezetting van Nederlandse soldaten. Zij veroorloven zich om daags vóór de Ommer Bissingh tol te vragen van wagens, paarden en voetgangers die van Drenthe komen. Na vele klachten werd hier echter scherp onderzoek na gedaan om de schuldigen te kunnen straffen.

De Darde Klokke

De historie van Ommen vertelt tot slot nog dat er ooit drie koperen luidklokken hebben gehangen in het klokkenhuis van de (Hervormde) kerk in de Brugstraat, maar dat er één ontbreekt. Aangenomen wordt dat in het Rampjaar 1672 deze klok gestolen is door soldaten van de bisschop van Münster. Het is ze echter niet gelukt deze zware luidklok mee te nemen, want ze kwamen niet verder dan de haven van de Vecht waar de buit gemaakte zware koperen klok over boord moet zijn geslagen. Vervolgens in het water terecht kwam – van wat nu Burggraven wordt genoemd – en op de bodem ligt van een vroegere rivierarm van de Vecht. Echter, vanaf het ontstaan van het Ommer historisch tijdschrift "De Darde Klokke" wordt de 'derde klok' toch nog steeds geluid maar dan symbolisch.

„De Darde Klokke”

Kompanen

uw maat in financiële diensten

Aangesloten bij

Van Reeuwijkstraat 42
7731 EH Ommen
Tel.: (0529) 451154
Fax: (0529) 455027
Website: www.kompanen.nl
E-mail: info@kompanen.nl

A. VISSCHER

ontwerp, aanleg en onderhoud
van tuinen en sierbestrating

Violenstraat 15 • 7731 WK Ommen •

Tel: 06 - 51 60 00 86 • Tel: 0529 - 45 47 52 •

www.avisscher.nl • info@hoveniersbedrijf-visscher.nl

OCB Bouw b.v.

Uw specialist in ontwerp,
nieuw-, verbouw en renovatie

Strangeweg 14
7731 GW Ommen

tel. (0529)452810

fax (0529)452062

e-mail: info@ocb-bouw.nl

www.ocb-bouw.nl

Lunch - Diner - Snackbar
Vergader en Feestruimte - Catering

FLATER
ETEN & DRINKEN

De Huiskamer van Ommen

0529-451364

www.flater.nl

volg ons op Facebook

stukadoorsbedrijf
Rinus Zwanepol

Mobiel 06-30009131

Aannemersbedrijf M. van der Vegt

Ommen (0529) 45 37 47

Pearle
opticiens

Varsenerpoort 9, 7731 DG Ommen
Kerkplein 25, 7721 AD Dalfsen

expert

Ommen

Gasthuisstraat 1, telefoon (0529) 45 14 06

FREES VERHUUR OMMEN . NL

Asfaltfrezen

culinair bij u thuis

Voor een onvergetelijk feest

Wij maken uw feest "culinair" compleet!

- Buffetten
- Hapjes
- Workshops
- Diners

Het enige dat u zelf hoeft te doen is genieten!

www.culinairbijthuis.nl

Wielewaalstr 21
7731 XH Ommen
Mobiel: 06-10365875

E-mail: info@culinairbijthuis.nl

NOTARISSEN groot in kleine letters

JURISTEN
check *****

Bentum Nijboer

NOTARISSEN in Ommen en Hardenberg

Ommen 0529 452 233
Hardenberg 0523 273 487

info@bentumnijboer.nl
www.bentumnijboer.nl

www.takman.nl

Tuincentrum Jurrie Baas
Balkerweg 24
7731 RZ Ommen
Tel. (0529) 453708
Fax (0529) 451595
info@jurriebaas.nl
www.jurriebaas.nl

GRONDMAN
BouwService

www.grondmanbouwservice.nl

EP: Ommen

ElectronicPartner

Beeld & Geluid - Telecom - Wassen & Drogen -
Koelen & Vriezen - Multimedia -
Huishoudelijke apparatuur - Inbouwapparatuur

Gasthuisstraat 52 - 7731 DA Ommen
Tel.: (0529) 45 03 65
info@epommen.nl - www.epommen.nl

Wim van Kesteren
Schoenreparaties

Gun uw schoenen een langer leven!

Uw schoenen worden
vakkundig gerepareerd door:
Wim van Kesteren Schoenreparaties
Tel. 0529 454130 | 06 205 311 24

U kunt uw schoenen
ter reparatie afgeven
en ophalen bij:

Varsenerstraat 2
Ommen

KLEINLUGTENBELT

timmer- en onderhoudsbedrijf

De Voormars 10B - 7731 DD Ommen
Telefoon (0529) 45 47 89

Ommen laatste rustplaats vier Engelse vliegers

Zij gaven hun leven voor onze vrijheid

door Harry Woertink

Tijdens de Tweede Wereldoorlog stortte op een weiland in het Arriërveld een Engels vliegtuig neer en kostte vier bemanningsleden het leven. Zij gaven hun leven voor onze vrijheid. De viermotorige Stirling-bommenwerper had zijn bombardement op Duitsland voltooid en was op weg naar huis toen het op 20 juni 1942 werd getroffen door een aanval van Duitse nachtjagers. Het vliegtuig kwam terecht in het weiland naast de boerderij van M. Kroese. De vier Engelse vliegers hebben hun laatste rustplaats gevonden op de begraafplaats in Ommen.

In het vliegtuig zaten de volgende acht RAF-bemanningsleden:

J.H. Bailey, sergeant
Arthur Buckley, 23 jaar (gedood); sergeant
Peter Nixey, 22 jaar (gedood); squadron leader
C.D. Noble, flying officer
L.R. Burgin, sergeant
Douglas Archer Melville (gedood); sergeant (Canadees)
R.M. Mitchell; flying officer (Canadees)
Wilfred Ernest Pearson, (gedood); sergeant

Brandend neergestort

Zes bemanningsleden wisten eruit te springen voordat het vliegtuig neerstortte op Ommen grond. De 22-jarige piloot Peter Nixey en de 23-jarige Arthur Buckley schutter in de bovenste middelste toren stierven in het vliegtuig. Nog twee bemanningsleden overleefden de crash niet. Toen het brandend vliegtuig was neergestort verzamelden omwonenden haastig de lichamen voordat de Duitsers ter plaatse kwamen. Een van hen die de vliegeniers hielp werd hiervoor zelfs opgepakt en vastgezet op het Duitse gevangenkamp Erika, waar hij werd geslagen en al zijn tanden uitgeslagen. Vervolgens werd hij gedwongen een kuil te graven, waar hij als deel van zijn straf zes dagen lang gehurkt moest leven, met een rooster erop.

Sgt. Arthur Buckley

Bombardementen

De bommenwerper, Stirling Mark I N3762 BU-C behorend tot het 214e Squadron steeg in de avond van 19 juni 1942 om half twaalf op uit Engeland van de basis Stradishall, om samen met andere bommenwerpers de Duitse havenstad Emden te bombarderen. Rond twee uur 's nachts vliegt Squadron Leader Peter Nixey en zijn bemanning 4 minuten boven hun doel en laten daar de bommen vallen. Dan keren ze terug, maar onderweg worden ze aangevallen door Duitse nachtjagers. Het Engelse vliegtuig loopt ernstige schade op. Nixey geeft het bevel dat de bemanning het vliegtuig moet verlaten. Het vliegtuig raakt in brand en maakt rond kwart voor drie in de nacht een steile duik. Twee bemanningsleden zien geen kans op tijd het vliegtuig te verlaten en storten samen met het vliegtuig in het weiland neer. Een derde inzittende ligt dood op ongeveer 50 meter van de crash en een vierde wordt dood gevonden op de hoek Schapendijk/Dwarsweg. Het vliegtuig is totaal versplinterd en de delen liggen over een grote afstand verspreid.

Krijgsgevangenen

Bij het krieken van de dag meldde vlieger Bailey als één van de overlevenden zich bij een familie in de buurtschap Hoogenraven en wordt naar het gemeentehuis gebracht. De overige drie worden niet gevonden. Tot in de nacht van 22 op 23 juni 1942 als de marechaussee twee Engelsen aantreft in Wijhe. Ze weten na een schermutseling elk apart te verdwijnen. Niet voor lang, want de volgende

De vier graven anno 1942

nacht worden ze opnieuw aangehouden en wordt ook de vierde vliegenier gearresteerd en als krijgsgevangene opgesloten.

Militaire begrafenis

Voor de vier gesneuvelde vliegers is er een begrafenis met militaire eer op 22 juni 1942 op de begraafplaats aan de Hardenbergerweg. Er is een krans van de gemeente Ommen en vier kransen van de Duitse Weermacht. Hervormd predikant ds. Bruins en pastoor De Bruin zijn bij de eerbiedige plechtigheid aanwezig, waar dominee Bruins het "Onze Vader" bidt.

In eerste instantie zijn alleen de identificaties bekend van de gesneuvelde vliegers Pearson en Melville. Een jaar na de crash weet het Britse Rode Kruis aan de hand van getuigenverklaringen van de overlevende bemanningsleden aan te geven dat de overige twee Nixey en Buckley zijn. Wanneer in latere jaren elk graf nogmaals wordt geïdentificeerd, wordt bij elk graf een grafsteen geplaatst en daarachter een grafteken met de woorden:

'There is a corner of a foreign field, that is forever England'

[fragment van het gedicht The Soldier van Rupert Brooke] [Vertaling: Er is een hoek van een veld in den vreemde, dat voor altijd Engeland is.]

Peter Nixey

Een van de omgekomen Engelse vliegers is Peter Nixey. Begin mei komen familieleden

van Nixey vanuit Engeland over naar Ommen om op 4 mei de dodenherdenking mee te maken. Dan zal ook een bezoek gebracht worden aan het graf van Peter Nixey op de algemene begraafplaats aan de Hardenbergerweg en staat een bezoek op het programma voor de plek waar het vliegtuig is neergestort.

Peter Nixey werd geboren in 1920. Hij was de zoon van Frederick Henry en Marjorie Nixey. Hij ging naar de Spring Grove Grammar School, Isleworth, Middlesex. Later trouwde Peter met Margaret. Ze woonden in Farningham, Kent. Peter trad voor de oorlog in dienst bij de Royal Air Force als beroepsmilitair.

Na vele missies te hebben gevlogen koos Peter Nixey voor het 214 Squadron en de Stirling-bommenwerper.

Op 8 mei 1942 werd Peter nog gepromoveerd voor het terugbrengen van het door hem gevlogen maar flink beschadigde Wellington uit Essen op 12 april 1942. Met

grote schade aan stuurboordmotor, hoofdvliegtuig, rolroeren, bomdeuren en staartvlak en met zijn navigator dodelijk gewond, een schutter gewond en zichzelf met granaatsplinterwonden aan zijn rechterarm, navigeerde Nixey met succes zijn vliegtuig terug naar de basis om een perfecte landing uit te voeren - een werkelijk opmerkelijk staaltje vliegkunst. Ondanks alle lastige omstandigheden, vloog Nixey, hoewel hij de hulp van zijn navigator niet had, het beschadigde vliegtuig koel en vaardig terug naar hun basis, waar hij een veilige buiklanding maakte. Als vlieger heeft Nixey talloze missies voltooid en toonde altijd buitengewone moed, leiderschap en vaardigheid.

Nixey: Zoon, kleinzoon en –
dochter en twee achter-
kleinzoons leggen bloemen
op het graf

Erfgoedwet 2021

Op 1 augustus 2021 is de Erfgoedwet 2021 van kracht geworden. Dat houdt in dat er ook strengere regels zijn voor b.v. het zoeken met een metaaldetector.

Metaaldetectie

“Wanneer een detectoramateur een vondst uit de grond haalt is dat een opgraving. Ook voor dit type opgraving is een uitzondering in de Erfgoedwet opgenomen. Dit is gedaan omdat de detectoramateurs een waardevolle bijdrage leveren aan de ontwikkeling van archeologische kennis.

Bodemverstoring van de bovenste dertig centimeter van de bodem, de zogenaamde bouwvoor, is toegestaan. Op deze regel geldt een aantal uitzonderingen, bijvoorbeeld dat metaaldetectie niet is toegestaan op een archeologisch gemeentelijk, provinciaal of rijksmonument. Deze uitzondering geldt ook voor vereniging van vrijwillige archeologen.”

Dit had tot gevolg dat de kleine onderdelen van het vliegtuig van Nixey - die op 3 mei 2022 nog op de crashplaats waren gevonden - niet aan de familie Nixey mochten worden meegegeven. Er is nu een aanvraag voor ontheffing van de regels bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed ingediend.

Jan Krake, de laatste man die de diligence Ommen-Zwolle reed. De spoortrein verdrong zijn vervoermiddel. door Harry Woertink

Jan Krake uit Ommen, beter bekend als "De Krake" werd geboren op 18 november 1860 in Dalfsen. Als zoon van Willem Krake en Hendrika Schuurman overleed hij op 20 mei 1956 en was toen 95 jaar. Als krasse oude baas, had hij aan de Bouwstraat 13, pal tegenover de Gereformeerde kerk, een schoenmakerij.

Krake genoot grote bekendheid als koetsier van de diligence Ommen—Zwolle. Deze dienst werd geëxploiteerd door de firma Spijkerbos, voormalig eigenaar van Hotel „De Zon”. Deze firma verzorgde ook verhuizingen door het gehele land, waarbij de Krake eveneens als koetsier fungeerde. Over zijn reizen, die zich vaak tot Holland uitstrekten, kon hij urenlang in sappig Ommer dialect vertellen, waarvoor hij altijd een aandachtig gehoor vond. In 1903 was het afgelopen met de diligence, toen werd de „NOLS” in gebruik genomen, de Noordooster Locaal Spoorweg. Krake bleef daarna nog werkzaam als stalknecht, speciaal op marktdagen en verhuurde hij zich ook nog als maaier. De Provinciale Overijsselsche en Zwolsche courant zocht op 18 november 1950 Krake op, de dag dat hij zijn 90ste verjaardag vierde en deed al volgt verslag:

“Iedereen kent hem toch?”

“Jan Krake? Ja, natuurlijk weet ik die te wonen, iedereen kent hem toch?” De Ommenaar, wie ik de weg had gevraagd begon bereidwillig uit te leggen. Deze straat uit, voorbij de kerk en dan rechtsaf. Bij het pleintje linksaf en dan tegenover de Gereformeerde kerk, daar is het.” Het was alles bij elkaar drie minuten lopen en toen stond ik dan ook voor het aangewezen schoenwinkeltje aan de Bouwstraat. Op het venster boven de deur waren de sierlijke, ouderwetse letters nog vaag leesbaar: de man, die de laatste diligence van Ommen naar Zwolle vice versa heeft gereden. Het 18 november 1950, de dag dat Jan Krake negentig jaar geworden is.

Mooie kamer

Het is een klein vierkant kamertje met drie deuren. Eén leidt naar de gang, één naar de “mooie kamer” en de laatste geeft toegang tot het keukentje. Het venster ziet uit op een winters aandoende tuin. Tegen dat raam en naast de kachel, waarop de witte, geëmailleerde koffieketel staat te pruttelen, zit Jan Krake en naast hem zijn zuster. Johanna Gort-Krake is ook al 85 en eigenlijk is er vandaag dubbel feest, want ze is dan vijftig jaar getrouwd. Ja, de familie Krake weet wat ouderdom betekent. De twee broers en twee zusters, die er nog zijn van het gezin Krake tellen samen 335 jaar. Het tweetal is niet verwonderd als ik onaangediend de kamer binnenstap. Op die leeftijd ben je niet meer zo vlug verbaasd; de jongeren hebben dat eerder. Jan Krake heeft het ook gehad, die dag toen hij op de hoge dijk in Olst reed met zijn wagen. Er kwam een geweldige rookwolk aandrijven, laag over de grond en met een flinke vaart. Opeens stootte de vuile mist voorbij: Krake had de eerste auto van zijn leven gezien of tenminste een schim ervan. Toen is ook hij even verbluft geweest. De eerste trein, die van Zwolle naar Ommen sputterde, heeft hij ook zien lopen, maar toen vervulde niet alleen verbazing zijn gemoed. Hij zag het dreunende gevaarte met gemengde gevoelens over de ijzeren staven rollen, want voor hem betekende deze gebeurtenis het einde van de diligencieverbinding tussen de twee steden.

Vitaal

Zelden zag ik zo’n vitale negentigjarige als Jan Krake. De geijkte uitdrukking “hij leeft nog zonder bril” kan ik weliswaar niet gebruiken, maar daar houdt het dan ook mee op. Want ik geef u te doen met negentig jaar nog de krant van a tot z te lezen (zij het dan met bril), nog haarfijn weten te vertellen wat er dertig, veertig, vijftig jaar geleden gebeurd is, nog bijna elke dag een eindje in de buitenlucht te gaan lopen. Op de dinsdagen vanzelfsprekend naar de wekelijkse markt. En niet te vergeten natuurlijk de vaste gang iedere week naar de Hervormde kerk.

Mooie tijd

“Als ik u zou vertellen wat ik in mijn leven allemaal heb meegemaakt ben ik een dag en een nacht bezig”, waarschuwde Krake me. Weshalve ik me haastte mee te delen, dat ik vooral belang stelde in zijn avonturen met de diligence. Krake heeft dat een mooie tijd gevonden, maar avonturen werkelijk avonturen, néé, die had hij nu niet bepaald beleefd.

Het was altijd goed gegaan op die lange weg naar Zwolle en terug; een wiel was er nooit afgelopen en de paarden waren nooit bezweken.

In drie uur naar Zwolle

Het was overigens een flinke ruk. Om zes uur vertrek uit Ommen, om negen uur aankomst te Zwolle. Daar ging het naar de Korte Smeden, waar het eindpunt was. Maar Krake voerde echter niet alleen pakjes met zich mee, het waren vooral ook personen, die de diligence bevolkten. Vrijdags was het bijzonder druk want dan was het is het trouwens nog markt in de Overijsselse hoofdstad en was de wagen al vlug gevuld. De hoge vierkante bak waar je door de vierkante ruitjes naar buiten kon turen hobbelde meer dan drie uren voordat de Zwolse Peperbus inzicht kwam. Slechts een paar jaar heeft Krake de diligence bestuurd, toen kwam de trein en dat betekende het einde voor de paardendienst. “’t Was op een woensdag, dat de spoorlijn geopend werd”, vertelt Krake me. „Op een woensdag. Tot zaterdag hebben we nog gereden toen was het afgelopen”.

En hij vertelt verder, over de goede oude tijd. Er komen veel namen in het gesprek voor, Krake kan klaarblijkelijk goed namen onthouden. De mensen, die de revue passeren, zijn inwoners van Ommen en Zwolle en van alle dorpen die ertussen liggen. Mij zeggen die namen niets meer, maar Krake kan de dragers nog goed beschrijven. Hij weet met wie ze getrouwd waren, wie hun kinderen zijn, wat die doen, waar ze wonen, wanneer ze gestorven zijn.

Diligence verkocht

Toen de laatste reis in 1903 ten einde was werd de diligence met Jan Krake op de bok gefotografeerd, een hele gebeurtenis in die tijd. In de diligence was plek voor 10 personen en 400 kg bagage. “En de diligence, wat is daarmee gebeurd?” De wagen blijkt verkocht te zijn. Aan iemand in Staphorst, die hem ombouwde tot vrachtwagen. Roemloos einde van een vervoermiddel, dat eeuwenlang de verbindingen tussen steden en landen in stand heeft gehouden. Auto’s kwamen, moderne schepen, vliegtuigen wat is de volgende stap? Krake is de paarden trouw gebleven. Heel zijn leven bijna heeft hij bij Jansen, die een hotel en een stalhouderij had, gediend. Toen de diligence weg was, ging hij op de bok van de vrachtwagen zitten. Soms dag en nacht, want een reisje als bijvoorbeeld naar Wildervank was geen kleinigheid. Hij deed er een dikke zes uur over. in die tijd zat hij ook voor het eerst op de fiets. Hij reed er tien meter op, voordat hij viel....

1903. De diligence op Zwolle. Vertrek uit de Voorbrug bij winterdag

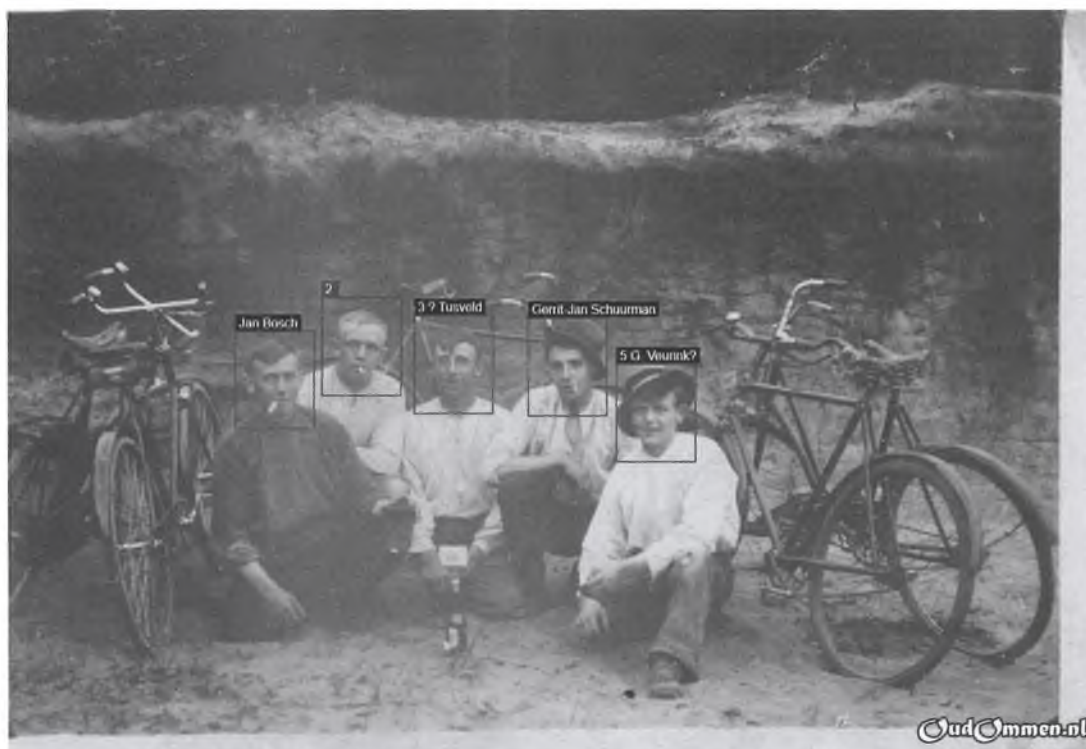
Zoekplaatje

Een groep vrienden op de brug van kasteel Eerde eind jaren '20. De foto is afkomstig uit de collectie van de familie 'Hutman - aan het Rot' en aangeleverd door Henk Moser, die de foto als volgt omschrijft: "Deze stoere jongens stonden te wachten op de dienstmeiden werkzaam op kasteel Eerde ca. 1930: Johannes Remmink trouwde met Berendina Hutman, Hendrik Remmink had een relatie met Klasina Hutman, Frans(iscus) van de Weerd trouwde met Alberta Hutman. Al deze vrouwen werkten op kasteel Eerde. Het jongetje links is Hendrik Hutman, zoon van Geertje Hutman-Hazelhorst, ook werkzaam op kasteel Eerde." De stichting OudOmmen.nl is nog op zoek naar de namen van de drie heren rechts op de foto.

Vorig zoekplaatje

Vier namen kregen we van Janny Beijer-Schuurman (3) en Marietje Luttekens (1) als reactie op het vorige zoekplaatje: Nr.1 Jan Bosch; Nr.3 Tusveld (voornaam onbekend); Nr.4 Gerrit-Jan Schuurman en Nr.5 G. Veurink?

Stationsweg 1 ■ 7731 AW Ommen ■ telefoon 0529 45 17 82
www.ekkelenkamp-ommen.nl

**Functioneel & fit
boven de 50**

BEL VOOR MEER INFORMATIE

BRINK 35 | OMMEN

T 0529 454508

E INFO@CROSSFITOMMEN.COM

www.bvbouw.nl - info@bvbouw.nl

Brink 10 - 7731 TG Ommen - Tel. 0529 - 451043

Nieuwbouw

Verbouw

Renovatie

Restauratie

Tekenwerk

Vergunningen

Van Aalderen
garage en tankservice

Voor kwaliteit-voordeel en service komt u echt
bij van Aalderen aan de Hamsgoren 25 terecht.
Telefoon (0529) 452429

snel en
eigenzinnig
oplossingen
van nu
van cijfers naar
toekomstplannen

hart voor
resultaat

www.krcvanelderden.nl

KRC VAN ELDEREN

accountants | belastingadviseurs

RADIO - T.V. - STEREO RECORDERS - KOELKASTEN
WASAUTOMATEN - EIGEN TECHNISCHE DIENST

M. Dunnewind

Dr. A.C. van Raaltestraat 12

7731 GN Ommen

Tel. (0529) 45 16 58

BRASSERIE TANTE POS

OMMEN

adres Markt 17, 7731 DB Ommen

telefoon (0529) 45 18 13

e-mail info@tantepos.nl

internet www.tantepos.nl

Nijkamp
installatietechniek

Hallo
JUMBO
Ommen

Markt 22-24, 7731 DB Ommen

T 0529 - 47 81 60

www.jumbo.com

Bas Nijkamp

06 51 78 57 57

Coevorderweg 6

7735 KH Arriën

info@nijkampinstallatie.nl

Dunnewind Groep b.v.

Verhuur van:

mobiele kranen - shovels - containers - kippertrailers
diepladers - truck - kraan - aanhanger

Uitvoering van:

grondwerken - sloopwerken - rioleringswerken - bestratingen

Verkoop van:

zand - grond - grind

Als inwoner van de gemeente Ommen kunt u
zes dagen per week uw tuinafval gratis bij ons inleveren.

Openingstijden: Maandag t/m vrijdag van 8.00 uur - 17.30 uur
Zaterdag van 8.00 uur - 12.00 uur

Strangeweg 7
7731 GV Ommen
Tel. (0529) 45 21 50

info@dunnewindgroep.nl
www.dunnewindgroep.nl

UW DAK IS ONS VAK!!!

dakdekkers- en renovatiebedrijf

E. van der LINDE

OMMEN BV

Vermeerstraat 13 • 7731 SM Ommen • Tel. (0529) 45 30 33

Notarispost OMMEN

Zet het zwart op wit.

Notarispost Ommen

Vrijthof 8a, 7731 CN Ommen

T 0529 - 712 523

E secretariaat@notarispostommen.nl

I www.notarispostommen.nl

Elke maandagavond

van 19.00 tot 21.00 uur gratis

en vrijblijvend inloopsprekuren.

sallands goed

registermakelaars & taxateurs

Vechtkade 3 - 7731 JC Ommen - T 0529 455055

E ommen@sallandsgoed.nl - www.sallandsgoed.nl

Al ruim 20 jaar onroerend goed specialist in Ommen

DE KAPPER

Vrijthof 1

7731 CN Ommen

Telefoon (0529) 45 49 48

tijdvoorjezelf@salondekapper.nl

WWW.SALONDEKAPPER.NL

Maak online een afspraak

dranken & delicatessen

Varsenerstraat 2

7731 DC Ommen

T 0529 45 30 66

E info@wijnhofommen.nl

I www.wijnhofommen.nl

VERHUIZINGEN

EN

TRANSPORTEN

H. STEEN B.V.

Sogenbosstraat 3

7731 WT Ommen

Tel. (0529) 45 18 02

E-mail info@hsteenbv.nl

Ook zorgmaaltijden

Brugstraat 16 - 7731 CT Ommen
info@resto-oco.nl ~ www.resto-oco.nl

0529 451429

lunch
plateservice

afhaal
catering
partijen

WILDTHOUT
Hotel & Restaurant

SERVICE, KWALITEIT EN GEZELLIGHEID!

Telefoon 0529-451592

info@wildthout.nl

www.hotelwildthout.nl

*Aj komt
zój't goed heb'n*

**Restaurant-Catering
De Bootsmann**

Coevorderweg 19

7737 PE Ommen

Tel. (0529) 45 72 72

**Uw vakantie is bij voorbaat geslaagd op
Bungalowpark Hoge Hexel**

Voor reservering:

Hoge Hexel Recreatie

Bruine Hoopsweg 6, 7645 BJ Hoge Hexel

Tel. (0546) 57 98 65 • Fax (0546) 57 13 08

E-mail: info@hhexel.nl • Internet: www.hhexel.nl